

ВІДГУК
офіційного опонента
докора економічних наук, професора
Шимановської-Діанич Людмили Михайлівни
на дисертаційну роботу Сембай Наталії Миколаївни
«Підготовка кадрів для харчової промисловості: публічно-
управлінський аспект»,
подану на захист на здобуття ступеня доктора філософії за
спеціальністю 281-Публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дослідження, її зв'язок із науковими програмами, темами

Нині харчова промисловість України залишається важливою галуззю, а її розвиток і підтримка потребує сучасних інноваційних публічно-управлінських підходів, орієнтованих на нарощення виробництва. Крім того, харчова промисловість є ключовим сектором економіки, який не лише забезпечує продуктами харчування, але й стимулює створення робочих місць і збільшує доходи до бюджету. Саме тому підготовка кадрів для харчової промисловості має важливий публічно-управлінський аспект, оскільки вона потребує дії та співпраці різних суб'єктів, включаючи державні органи, академічні установи, галузеві асоціації та приватні підприємства, а його сутність полягає у тому, що це сприяє покращенню управління системою підготовки кадрів, встановленню ефективних механізмів контролю та моніторингу, розробці та впровадженню регуляторного інструментарію.

Ця проблематика знайшла своє відображення у значній кількості наукових праць, проте, здебільшого в цих дослідженнях увага акцентується в першу чергу на загальних засадах підготовки кадрів не виокремлюючи ці питання для харчової промисловості.

Тому дисертаційне дослідження Сембай Наталії Миколаївни «Підготовка кадрів для харчової промисловості: публічно-управлінський аспект» є важливим і актуальним, оскільки воно сприяє покращенню якості освіти, забезпеченню відповідності підготовки кадрів потребам галузі та ринку праці, а також стимулює інноваційність і конкурентоспроможність харчової промисловості, адже саме нестандартність у підходах до дослідження даної проблематики актуалізує тему дослідження в умовах сьогодення.

Сутність наукового завдання полягає в формуванні теоретично-методологічних засад дослідження публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості та обґрунтуванні практичних рекомендацій щодо політики регулювання даної сфери в контексті повоєнної відбудови та євроінтеграції України, що визначає предмет дисертаційного дослідження.

Об'єкт (публічно-управлінські аспекти підготовки кадрів для харчової промисловості) та предмет дослідження (теоретико-методологічні засади та практичні рекомендації щодо формування і реалізації політики в сфері підготовки кадрів для харчової промисловості України) відповідають заявленій темі, а поставлені дисертантом завдання розкривають мету дослідження.

Дисертація виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри місцевого та регіонального розвитку Національного університету «Львівська політехніка» «Державне стимулювання розвитку об'єднаних територіальних громад і підвищення рівня їх спроможності» (номер державної реєстрації № 0222U001134), в якій автором обґрунтовано аспекти дослідження публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості.

Достовірність та обґрунтованість наукових положень, висновків та результатів дисертаційної роботи

Детальне ознайомлення з дисертацією та публікаціями Сембай Наталії Миколаївни дає підстави зробити висновок про те, що отримані наукові результати є достатньо обґрунтованими та достовірними.

Обґрунтованість і достовірність основних наукових положень дисертації, результатів, висновків і рекомендацій автора підтверджується:

- застосуванням для вирішення завдань дисертації сучасних методів дослідження таких як: аналіз та синтез – при обґрунтуванні механізмів державного регулювання кадрів і специфіки їх застосування для харчової промисловості; системний підхід – при визначенні інституційного забезпечення як системи публічного управління; систематизація – при визначенні прикладних аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості; порівняння – при аналізуванні принципів відмінностей різних рівнів надання освіти; статистичні методи – при опрацюванні результатів підготовки фахівців; графічний метод – при формуванні графічних інтерпретацій; абстрактно-логічний метод – при узагальненні отриманих результатів та формуванні висновків.

- широкою інформаційною базою досліджень, що містить наукові роботи та розробки українських і зарубіжних вчених та фахівців-практиків з проблематики застосування публічно-управлінського підходу до підготовки кадрів у харчовій промисловості.

Дисертаційна робота Сембай Н. М. за змістом, сутністю, структурою та оформленням відповідає вимогам МОН України, містить вступ, три розділи, висновки, перелік використаних джерел, додатки. Загальний обсяг дисертації складає 221 сторінок. Робота містить 11 таблиць, 18 рисунків, список використаних джерел складається із 202-найменування на 24 сторінках і 3 додатків на 13 сторінках.

Дисертацію побудовано в цілому логічно, її структура спрямована на розкриття основних теоретико-методологічних положень, висновків і рекомендацій, що характеризуються науковою новизною і відображають внесок автора у формування теоретичного базису та методико-прикладних положень щодо публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості, враховуючи виклики і вимоги сучасної економічної кон'юнктури.

Висновки і рекомендації логічно впливають із виконаних досліджень і підтверджуються довідками про впровадження результатів дисертації у практичну діяльність підприємств галузі та довідками про впровадження результатів дисертації у навчальний процес Львівського фахового коледжу харчової і переробної промисловості Національного університету харчових технологій під час викладання низки дисциплін.

Порушень академічної доброчесності у дисертації не виявлено. У дисертаційній роботі наявні посилання на джерела використаної інформації з дотримання норм законодавства про авторське право.

Наукова новизна положень, висновків і результатів дисертації

Ознайомлення з дисертаційною роботою і працями Сембай Н. М. дає підстави стверджувати, що автором застосовано низку оригінальних підходів до розробки та обґрунтування теоретичного базису, методологічних положень і практичних рекомендацій щодо публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості, а до найбільш вагомих здобутків, які дозволяють підтвердити наукову новизну, можна віднести такі наукові положення:

- визначення імперативу розвитку харчової промисловості України в контексті підготовки висококваліфікованих кадрів і доведення того, що політика підготовки висококваліфікованих кадрів має включати вдосконалення системи формування сучасних навичок з розподілом на групи твердих, м'яких, технічних і трансферних, підвищення якості освітніх послуг з перспективою залучення здобувачів з-за кордону та ґрунтуватись на розвитку науково-дослідної інфраструктури закладів вищої освіти і наукових установ;

- удосконалення проблемно-орієнтованого підходу до дослідження підготовки кадрів харчової промисловості закладами професійної та фахової передвищої освіти в Україні, через виокремлення позитивних результатів державної підтримки та головних недоліків в діяльності закладів професійної і фахової передвищої освіти; інституційного розподілу закладів вищої освіти, що

готують фахівців для харчової промисловості; науково-практичного обґрунтування щодо розвитку інтегрованих форм фахової передвищої освіти для підготовки кадрів для харчової промисловості у вертикалі взаємодій з традиційними інституціями;

- подальший розвиток системного узагальнення щодо підготовки кадрів для харчової промисловості в Україні у взаємозв'язку системи освіти та ринків праці; структурування системи якісного підвищення кваліфікації кадрів харчової промисловості України в контексті реалізації ефективної державної політики забезпечення галузі високоінтелектуальним потенціалом; практичних рекомендації щодо складових розвитку інноваційно-сталого харчової промисловості, що визначають актуальні напрямки підготовки висококваліфікованих кадрів галузі.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Результати проведеного дослідження в сукупності вирішують важливе наукове завдання щодо узагальнення публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості та обґрунтування практичних рекомендацій щодо політики регулювання даної сфери в контексті повоєнної відбудови та євроінтеграції України, а практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в можливості їх використання у практиці діяльності органів публічної влади при формуванні планів соціально-економічного розвитку регіону. Окремі положення дисертаційного дослідження використовуються у практиці роботи органів публічної влади Департаменту економічної політики ЛОДА, Департаменту освіти і науки ЛОДА, Департаменту освіти і науки Івано-Франківської обласної державної адміністрації.

Наукова цінність поданої до захисту дисертаційної роботи визначається поглибленням існуючих теоретичних положень і розробленням науково-практичних рекомендацій з публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів

для харчової промисловості та обґрунтування практичних рекомендацій щодо політики регулювання даної сфери в контексті повоєнної відбудови та євроінтеграції України, а значна кількість та різноплановість практичних результатів наукового дослідження свідчать про його комплексність та вагомість одержаних результатів.

Повнота викладу положень, висновків та рекомендацій дисертацій в опублікованих працях

За результатами досліджень опубліковано 16 наукових праць, серед яких: 7 статей у наукових фахових виданнях України, 1 параграф монографії у виданні іншої держави, 8 тез доповідей на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, наукових семінарах.

У публікаціях достатньою мірою розкрито основний зміст дисертації, повністю висвітлено новизну наукових результатів. Публікації відповідають встановленим вимогам, в них визначено наукові задачі, методи їх вирішення й описано отримані наукові результати. На захист дисертації виносяться виключно особисті розробки Сембай Н. М.

Тема дисертації відповідає профілю спеціальності. Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають здобувачеві право публічного захисту дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому високо оцінюючи результати дисертаційної роботи Сембай Н. М., варто зазначити, що вона містить низку положень, які мають дискусійний характер, а також потребують подальшої деталізації, зокрема:

1. У п. 1.1. «Харчова промисловість як стратегічна сфера національної економіки та зайнятості населення» автор наводить детальний аналіз поглядів та підходів науковців на трактування поняття «харчова промисловість» з різних точок зору (табл.1.1) і робить висновок, що харчова промисловість - це галузь промисловості, яка займається виробництвом, переробкою та зберіганням

харчових продуктів, яка включає в себе широкий спектр підприємств, від малих фермерських господарств до великих виробничих компаній. Крім того, автор зазначає, що загальний підхід, до якого він схиляється, є комплексним і враховує всі три аспекти: економічний, технологічний та соціальний. Проте, бажано було б дати більш конкретне авторське визначення поняття «харчова промисловість».

2. У п. 1.2. автором досить детально охарактеризовано різні механізми державного регулювання підготовки кадрів та специфіку їх застосування для харчової промисловості та запропоновано об'єднати їх у систему механізмів державного регулювання підготовки кадрів для харчової промисловості (рис. 1.6). Проте, робота б значно виграла якби автор надав власне визначення сутності категорії «механізм державного регулювання» і обґрунтував доцільність включення в систему механізмів таких елементів як : навчальні програми, підходи та методики навчання для підготовки кваліфікованих кадрів; актуальні професійні стандарти і кваліфікаційні вимоги; відповідність потреб галузі рівню підготовки кадрів, які здатні забезпечити якість та безпечність продукції, ефективність і сталість розвитку, конкурентоспроможність галузі.

3. У третьому розділі роботи автором на рис. 3.4. зазначені визначальні пріоритети розвитку системи освіти України воєнної економіки з специфікацією підготовки кадрів для харчової промисловості. Враховуючи актуальність даної проблематики автору бажано було б надати більш розширену їх характеристику та розкрити аспект практичної значущості підготовки кадрів для воєнної економіки України взагалі та харчової промисловості зокрема.

4. У п. 3.3 автором наводиться зміст таких груп навичок як «Technical Skills» і «Transferable Skills», які мають надзвичайно важливе значення для формування високої кваліфікації працівника харчової промисловості. Вважаємо, що автору варто було б більш детально розкрити ці навички та показати приклади їх практичного застосування, спираючись на аналізі реалізації функціональних обов'язків працівниками підприємств харчової промисловості.

5. У п. 3.3 автор зазначає, що якісно вищий рівень використання науково-дослідної інфраструктури профільними закладами освіти й науки відображає розробка стартапів харчових технологій і наводить приклади популярних стартапів харчових технологій у світі, звертаючи увагу на те, що в Україні актуально розробляти механізми підтримки стартапів харчових технологій за участі органів державної влади, міжнародних донорів та виконавців у колаборації бізнесу, науки й освіти. Робота значно б виграла, як би автор навів приклади стартапів харчових технологій і в Україні.

У цілому, зазначені дискусійні моменти не знижують наукової та практичної цінності проведеного дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи, вони носять рекомендаційний характер і окремі з них можуть бути враховані в подальшій науковій роботі автора.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертація Сембай Наталії Миколаївни «Підготовка кадрів для харчової промисловості: публічно-управлінський аспект» є самостійно виконаною, завершеною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що, у сукупності, вирішують актуальне наукове завдання – узагальнення публічно-управлінських аспектів підготовки кадрів для харчової промисловості та обґрунтування практичних рекомендацій щодо політики регулювання даної сфери в контексті повоєнної відбудови та євроінтеграції України,.

Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і завдань дослідження. Оформлення дисертації та анотації відповідають встановленим вимогам. Дисертаційну роботу відрізняє логічність викладення матеріалу, єдність змісту, доречне використання аналітичних даних, які підтверджують результати дослідження. Анотація дисертації повною мірою розкриває її основні положення та відображає зміст і структуру роботи.

Високий науково-теоретичний рівень, аргументованість і достовірність отриманих висновків, наукова новизна, теоретико-методичне і практичне значення роботи дають підстави для висновку, що дисертаційна робота «Підготовка кадрів для харчової промисловості: публічно-управлінський аспект» за формальними та змістовними ознаками відповідає спеціальності 281-Публічне управління та адміністрування та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами та доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України №40 від 12.07.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та постанові КМУ №44 від 12.01.2022 р. «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії»), а її автор – Сембай Наталія Миколаївна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281-Публічне управління та адміністрування.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

завідувачка кафедри менеджменту

Полтавського університету економіки і торгівлі,

доктор економічних наук,

професор

Людмила ШИМАНОВСЬКА-ДІАНИЧ

Підпис професора Шимановської-Діанич Л.М.

ЗАСВІДЧУЮ

Вчений секретар

Полтавського університету економіки і торгівлі

Віта Саранш